

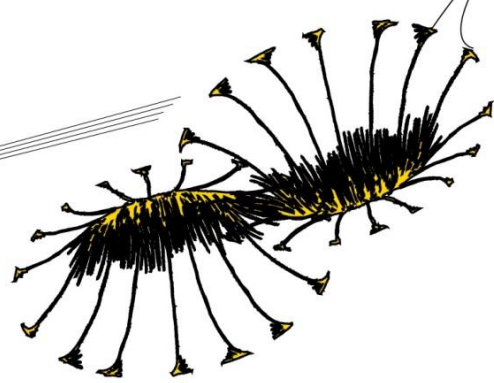
**BACHELOROPDRACHT
ONDERWIJSKUNDE**

*Het verhogen van sociale competenties binnen de Ruud
van Nistelrooy-academy*

Sarah Hollan
s1005642

Afstudeercommissie:
Dr. J.M. Voogt
Prof. Dr. J.M. Pieters

Het verhogen van sociale competenties binnen de Ruud van Nistelrooy-academy

Sarah Hollan

s1005642

Bacheloropdracht Onderwijskunde

J.M. Voogt & J.M. Pieters

Faculteit Gedragwetenschappen

Universiteit Twente

Samenvatting

De Ruud van Nistelrooy-academy is een buitenschoolse opvang voor kinderen die uit een omgeving komen waar ze weinig kansen in de maatschappij hebben. De Ruud van Nistelrooy-academy werkt volgens een speciaal voor hen ontworpen methode die zich richt op het verhogen van sociale competenties. Voor dit onderzoek is er gekeken naar de werkzame factoren van de gebruikte methode. Uit het literatuuronderzoek zijn een aantal effectieve aanpakken naar voren gekomen voor het verhogen van intra- en interpersoonlijke competenties. Vervolgens zijn de volgens de literatuur effectieve aanpakken vergeleken met de door de Ruud van Nistelrooy-academy gebruikte methode. Aan de hand van interviews met de coaches en kinderen is er gekeken welke van de effectieve methoden en werkwijzen daadwerkelijk toegepast worden op de Ruud van Nistelrooy-academy. Als werkzame factoren van de methode zijn onder andere een positieve omgeving met ruimte voor emoties, het praten over verontrustende gebeurtenissen, het geven van verdiende complimenten en een respectvolle omgang met de kinderen naar voren gekomen. Daarnaast bleek dat een begeleider die toezicht houdt op het naleven van de regels, het beleven van succeservaringen en het leren omgaan met falen werkzame factoren van de gebruikte methode vormen.

Inleiding

Kinderen uit sociaal zwakke families ervaren door hun sociale omgeving vaak minder kansen in de samenleving. Op school wordt van deze kinderen vaak minder verwacht. Doordat leerkrachten lage verwachtingen van deze kinderen hebben, besteden ze minder aandacht aan deze kinderen waardoor ze slechter gaan presteren dan leeftijdsgenoten. Dit effect wordt het Pygmalion-effect genoemd (Rosenthal & Jacobson, 1968).

De Ruud van Nistelrooy-academy (verder RvN-A genoemd) heeft zich als taak gesteld om het Pygmalion-effect tegen te gaan door in de talenten van ieder kind te geloven. De Stichting RvN-A draagt door buitenschoolse activiteiten bij aan de persoonlijke en sociale ontwikkeling van kinderen tussen de negen en veertien jaar die door hun sociale omgeving weinig kansen in de maatschappij hebben. De RvN-A is in 2009 opgericht en is in 2010 van start gegaan met 50 kinderen uit scholen in Oss, Eindhoven en Den Bosch. In het tweede jaar is het aantal kinderen verdubbeld. Volgens de visie van de RvN-A heeft ieder kind een talent en kan door het herkennen en voeden van de talenten een kind aangezet worden tot maximale zelfontplooiing (Van Herpen, 2010). Met behulp van een aantal coaches (onder wie opgeleide onderwijskundigen en ervaren leerkrachten) en de speciaal voor de academie ontworpen Ruud van Nistelrooy-methode (verder RvN-M genoemd) wordt het de kinderen mogelijk gemaakt om weer in zichzelf en eigen kunnen te geloven. Op de RvN-A wordt bij de buitenschoolse activiteiten veel aandacht gericht op het aanleren van sociale competenties. Men kan er als volwassen persoon niet van uitgaan dat kinderen zich automatisch op de juiste manier gedragen. Ze moeten leren dat er verschillende mogelijkheden zijn om gedrag te sturen en te controleren. Omdat veel kinderen die op de RvN-A terecht komen dit thuis niet aangeleerd krijgen neemt de RvN-A deze taak voor een groot deel over.

De RvN-A werkt sinds 2010 met de speciaal voor de academy ontworpen RvN-M. Het programma op de RvN-A wordt door zowel ouders, leerkrachten en kinderen erg gewaardeerd en brengt vele positieve reacties met zich mee. Alle betrokkenen zijn het erover eens dat kinderen erg profiteren van een jaar op de RvN-A. Kinderen hebben een hoger zelfvertrouwen, geloven meer in hun talenten en beschikken over goede sociale vaardigheden als ze de RvN-A na een jaar weer verlaten. De RvN-A hecht waarde aan een goed onderbouwde evaluatie van de methode. Daarbij vindt men het

niet alleen belangrijk om naar de effecten te kijken, maar ook naar de factoren die de methode werkzaam maken. De RvN-A heeft hierbij de hulp van de Universiteit Twente ingeschakeld. In september 2012 zijn er drie studenten waaronder de auteur gestart met een onderzoek naar de competenties van de leerlingen wanneer ze beginnen aan de RvN-A. Daarnaast is een student bezig met de nameting aan het eind van het jaar en de lange-termijn effecten van het programma aan de RvN-A.

Een typische middag op de RvN-A

Op een typische middag op de RvN-A worden de kinderen door de coaches opgehaald op school en lopen ze samen naar de academy. Daar aangekomen wordt gezamenlijk thee gedronken en fruit gegeten. Elke week begint de middag op de academy met dit gezamenlijke ritueel. Tijdens het bij elkaar zitten wordt er gekletst over wat er speelt en wat de kinderen hebben meegemaakt. Daarna mogen de kinderen meestal kiezen tussen twee activiteiten. Een activiteit is gericht op sport en de andere activiteit is gericht op creativiteit. De kinderen kunnen individueel kiezen aan welke activiteit ze willen deelnemen. Soms zijn er ook uitjes, dan gaan de coaches met de kinderen bijvoorbeeld een middagje schaatsen in plaats van op de academy te blijven. Elke middag wordt afgesloten met een gezamenlijk avondeten waarna de kinderen naar huis gebracht worden.

Er zijn in totaal zes verschillende groepen die één keer in de week bij elkaar komen. Als locatie voor de bijeenkomsten hebben drie sportclubs uit Eindhoven, Oss en Den Bosch hun clubhuis ter beschikking gesteld. Er zijn in totaal 40 bijeenkomsten waardoor de deelname aan de RvN-A dus een schooljaar lang duurt.

Beschrijving van de Ruud van Nistelrooy-methode¹

De RvN-A werkt met een speciaal voor hen ontwikkelde methode die ontworpen is door de hoofdcoach van de RvN-A om de sociale competenties van kinderen te verhogen. De methode is gekenmerkt door een open perspectief op ontwikkeling en is gebaseerd op de uitgangspunten van Van Herpen (2008) zoals beschreven in 'Duurzaam opvoeden en ontwikkelen' en 'Het kind'. In de RvN-M staan vijf interventies centraal die de basis voor de methode vormen. Vier van deze interventies zijn *Talent*, *Veerkracht*, *Welbevinden en Betrokkenheid* en *Verbondenheid*. De laatste interventie richt zich op de *Rol van de coach*. Volgens de RvN-M neemt de begeleider afhankelijk van de situatie de rol van een coach, trainer of scheidsrechter aan.

Onderstaand zullen op basis van het document "De Ruud van Nistelrooy-methode" (Van Herpen, 2010) en het boek "Duurzaam opvoeden en ontwikkelen" (Van Herpen, 2008) de belangrijkste aspecten van deze interventies toegelicht worden. Om de juistheid van onderstaand paragraaf te kunnen garanderen is de informatie via een telefonisch interview met de ontwerper gecontroleerd.

Talent

De talentontwikkeling binnen het programma van de RvN-A is gebaseerd op de talentontwikkeling volgens Kooijmans (2009). Succeservaringen en motivatie leiden er toe dat kinderen in hun eigen kunnen geloven wat weer resulteert in meer zelfvertrouwen, een positief zelfbeeld en een verbeterd gevoel van eigenwaarde. Volgens Kooijmans (2009) is ook een terugval na een succeservaring nodig om gedrag te beïnvloeden. Coaches van de RvN-A zijn getraind om van een terugval een leerervaring te maken. Daarnaast moeten de coaches van de RvN-A ermee rekening houden dat elk kind een iets andere aanpak nodig heeft. De coach dient hierop te letten door aan te voelen of een kind heftige prikkels nodig heeft, of eerder kleine uitdagingen, om gestimuleerd te worden. Ook is het van belang dat de activiteiten uitdagend, maar toch haalbaar zijn.

Veerkracht

Met veerkracht wordt het herstellingsvermogen van iemands gemoed bedoeld. Kinderen met veel veerkracht kunnen tegenslagen in hun leven beter een plek geven en weer verder gaan. Op de RvN-A wordt veerkracht gestimuleerd door de kinderen deel uit te laten maken van een groot veilig

¹ Een uitgebreidere versie van de beschrijving van de methode is op te vragen bij de auteur (s.hollan@student.utwente.nl).

geheel. Dit wordt vormgegeven door een omgeving te creëren waarin ruimte is om emoties te uiten en af te maken. Elk kind krijgt hierdoor de aandacht die het nodig heeft en voelt zich veilig en geaccepteerd. Een belangrijk aspect is dat kinderen met veerkracht een contactpersoon hebben die ze vertrouwen. De RvN-A speelt hierop in door de kinderen te waarderen en vertrouwen te schenken en een relatie met hen op te bouwen. Coaches belonen inzet en doorzettingsvermogen in plaats van talent om veerkracht te stimuleren (M. van Herpen, telefonisch interview, februari 18, 2013).

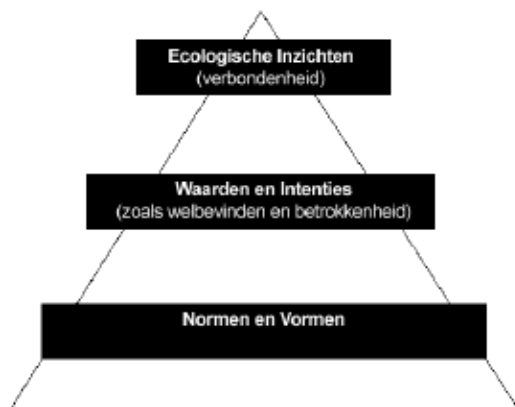
Welbevinden en Betrokkenheid

Welbevinden gaat over hoe het met het kind gaat en is verbonden met zelfvertrouwen en een goed zelfwaardgevoel. Welbevinden wordt veroorzaakt doordat de basisbehoeftes (bijvoorbeeld behoefte aan warmte en herkenning) vervuld zijn. Volgens de RvN-A heeft elk kind het potentieel om gelukkig te worden en wordt dit door de omgeving gestimuleerd. Het is aan de coach om deze omgeving zo uitdagend mogelijk te maken en ervoor te zorgen dat factoren die de ontwikkeling zouden kunnen belemmeren geminimaliseerd worden (M. van Herpen, telefonisch interview, februari 18, 2013).

Met betrokkenheid wordt bedoeld dat kinderen op een intense manier ergens mee bezig zijn. De RvN-A stimuleert betrokkenheid door de mogelijkheid te bieden initiatief te nemen. Door zelf keuzes te kunnen maken worden zelfstandigheid en zelfvertrouwen verhoogd en voelt het kind zich competent. Dit wordt ingevuld door kinderen de keuze te geven uit verschillende activiteiten, binnen of buitenspelen of door hen eigen ideeën aan te laten dragen of mee te laten helpen bij het organiseren van een activiteit. Een ander aspect voor het verhogen van betrokkenheid is een omgeving met interessante en uitdagende materialen en activiteiten (rijk milieu). De coaches proberen door een werkelijkheidsnabije omgeving de ontwikkelingsdrang van de kinderen tegemoet te komen. Ook zorgen de coaches voor een goede sfeer in de groep zodat de kinderen zich veilig en geaccepteerd voelen.

Verbondenheid

Verbondenheid werkt gedragsproblemen tegen en is de hoogste waarde van de RvN-M. Kinderen die verbonden zijn met anderen en gezamenlijke waarden hebben, brengen anderen geen schade toe. Voor het creëren van verbondenheid is het kennen van elkaars perspectieven en participatie belangrijk. Door intenties op elkaar af te stemmen of door regels samen op te stellen kan er volgens de intenties gehandeld worden. Ontkoppeling wordt voorkomen door kinderen niet buiten te sluiten. Het hele ritme van samen eten, samenkomen en gezamenlijke activiteiten is gericht op verbondenheid. In het geval dat een kind een keer niet mee wil doen wordt dit geaccepteerd maar moet het kind wel de reden hiervoor aangeven. De rest van de groep begrijpt op deze manier beter wat in het kind omgaat. Ook dit schept verbondenheid en voorkomt ontkoppeling (M. van Herpen, telefonisch interview, februari 18, 2013). Figuur 1. laat de relatie tussen verbondenheid en welbevinden en betrokkenheid zien. Verbondenheid is de hoogste prioriteit en onontbeerlijk voor welbevinden en betrokkenheid.

Figuur 1. De DuOO-piramide (Van Herpen, 2010)

Coach, trainer en scheidsrechter

Op de RvN-A nemen de begeleiders drie rollen in. Als trainer is de begeleider de persoon die

de kinderen traint. Om de activiteiten een succes te laten worden is het nodig dat de kinderen de activiteiten als leuk ervaren en niet als noodzakelijk. Speelplezier moet altijd voorop staan. Een begeleider in de rol van de coach begeleidt de activiteiten en stuurt waar nodig bij. Het is zijn taak om de kinderen op de plek te zetten waar zij zich optimaal kunnen ontwikkelen. In het geval dat de kinderen zich niet aan de regels houden treedt de begeleider op als scheidsrechter. Als scheidsrechter houdt de begeleider toezicht op de naleving van de regels met als doel de grenzen te bewaken waarbinnen de kinderen zich veilig kunnen ontwikkelen.

Een ander belangrijk aspect is dat de begeleider authentiek moet zijn. Hij moet zijn waarden en intenties uitstralen en uitdragen. De begeleider moet steeds zichzelf zijn. Hierbij hoort ook dat de begeleider zich kwetsbaar opstelt. Op deze manier zijn ook de kinderen open en durven zij een relatie aan te gaan.

Theoretisch kader

Sociale competenties

De RvN-A probeert aan de hand van de speciaal voor hen ontworpen RvN-M een aantal sociale competenties van de kinderen te verbeteren. Sociale competenties zijn belangrijk voor het succesvol kunnen deelnemen aan de samenleving. Ten Dam en Volman (2003) onderscheiden drie aspecten van sociale competenties. Hierbij horen interpersoonlijke competenties, intrapersoonlijke competenties en maatschappelijke competenties.

In het onderzoek aan de RvN-A zijn de maatschappelijke competenties achterwege gelaten en heeft men zich voornamelijk gericht op de inter- en intrapersoonlijke competenties.

Voorafgaand aan het onderzoek aan de RvN-A zijn er in overleg met de RvN-A een vijftal intrapersoonlijke en interpersoonlijke competenties gekozen waarop het onderzoek zich heeft geconcentreerd. De selectie vond plaats op basis van een aantal factoren. Ten eerste moesten de factoren uiteraard aansluiten op de competenties die het programma van de RvN-A beoogt te verhogen. Ten tweede moesten de competenties aansluiten bij het instrument SEOL² wat de drie andere studentonderzoekers gebruiken om de competenties in het begin en in het eind van het jaar te meten.

Intrapersoonlijke en interpersoonlijke competenties

Een van de drie onderdelen van de sociale competenties zijn de intrapersoonlijke competenties. Deze richten zich volgens Ten Dam en Volman (2003) op het individu zelf. Hier gaat het om noodzakelijke kwaliteiten om aan het sociale verkeer deel te kunnen nemen zoals zelfvertrouwen en het kunnen omgaan met stress en emoties. Maar ook reflectiefactoren zoals kritisch inzicht in je eigen wensen en mogelijkheden horen bij intrapersoonlijke competenties. Daarnaast horen ook regulatievaardigheden als zelfcontrole en zelfdisciplineren bij dit soort sociale competenties (Ten Dam & Volman, 2003). Voor het onderzoek aan de RvN-A zijn de drie competenties *Omgaan met emoties en stress*, *Zelfvertrouwen en zelfbeeld* en het *Geloof in persoonlijke effectiviteit* geselecteerd en onderzocht.

Naast de intrapersoonlijke competenties zijn tijdens het onderzoek ook de interpersoonlijke competenties onderzocht. Volgens Ten Dam en Volman (2003) richten interpersoonlijke competenties zich op het omgaan met anderen, dus bijvoorbeeld op het vertrouwen wat een individu in anderen heeft, anderen respecteren en het inzicht hebben in het effect wat eigen handelen op anderen heeft. Ook sociaal-communicatieve vaardigheden, kennis van sociale regels en omgangsvormen en inzicht in groepsprocessen maken deel uit van de interpersoonlijke competenties (Ten Dam & Volman, 2003). De interpersoonlijke competenties die in verband met dit onderzoek zijn geselecteerd en onderzocht zijn *Aangaan en onderhouden van positieve relaties* en *Morele vaardigheden*.

² SEOL is een leerlingenvolgsysteem. De vragenlijsten hieruit zijn door twee andere studentonderzoekers gebruikt bij de beginmeting om de competenties van de kinderen bij begin van de RvN-A te meten.

Het verhogen van sociale competenties

Als basis voor de gegevensverzameling en om antwoord te krijgen op de vraag welke activiteiten en aanpakken volgens de literatuur als effectief worden beschouwd is een literatuuronderzoek uitgevoerd. Tijdens het literatuuronderzoek is er per competentie gekeken welke methoden en werkwijzen volgens de literatuur effectief zijn om de desbetreffende competentie te verhogen (zie Tabel 1.). In deze paragraaf worden de belangrijkste uitkomsten kort besproken.³

Tabel 1.

Belangrijkste methoden en werkwijzen om sociale competenties te verhogen

Intrapersoonlijke competenties	Competentie verhogende methoden en werkwijzen		
Zelfvertrouwen en zelfbeeld	-Trainen van motorische vaardigheden en sporten - Positieve bewegings-ervaringen	-Mogelijkheid om nieuwe doelstellingen te kunnen zetten - Afwisselende (motorische) activiteiten	- Ook mislukkingen leiden tot meer aandacht bij de volgende poging en hoger zelfvertrouwen - Verdiende complimenten
Geloof in persoonlijke effectiviteit	-Succes - Modelling: Observeren van een evenwaardig rolmodel	- Dominantie binnen groepen voorkomen bij het indelen van kinderen in groepen - Stimulerende aanmoedigingen - Positieve feedback als het echt verdiend is	- Doorzettingsvermogen belonen in plaats van talent - Daadwerkelijke ontwikkeling van vaardigheden stimuleren - Leren omgaan met falen door als coach zelf fouten toe te geven - Niet voorkomen van mislukkingen
Omgaan met stress en emoties	- Muziek luisteren - Positieve omgeving/ plek om te kalmeren	- Praten over geweld en verontrustende gebeurtenissen - Buiten spelen	
Interpersoonlijke competenties	Competentie verhogende methoden en werkwijzen		
Aangaan en onderhouden van positieve relaties	- Integriteit van begeleiders (<i>Ontwikkelen van vertrouwen</i>) - Kinderen respectvol aanhoren en serieus nemen (<i>Ontwikkelen van vertrouwen</i>) - Rollenspelen (<i>Ontwikkelen empathie</i>)	Coöperatieve en respectvolle sfeer creëren door: -Begeleider treedt op als goed voorbeeld en lost conflictsituaties respectvol op (<i>Ontwikkelen van respect</i>) - Toegenegenheid en interesse tegenover kinderen uitstralen (<i>Ontwikkelen respect</i>) - Elkaar leren kennen (<i>Ontwikkelen van respect</i>) - Rollenspelen (<i>Ontwikkelen van respect</i>)	- Contact tussen ouders en begeleiders (<i>Ontwikkelen van respect</i>)

³ De volledige literatuurstudie kan opgevraagd worden bij de auteur (s.hollan@student.utwente.nl).

Morele vaardigheden	<ul style="list-style-type: none"> - Rollenspelen en acteren (<i>Ontwikkelen van empathie</i>) - Begeleider handelt in overeenstemming met principes die hij uitstraalt 	<ul style="list-style-type: none"> - Bespreken van morele vraagstukken - Regels samen met kinderen opstellen - Begeleider toont emoties bij morele gebeurtenissen - Met kinderen over morele overtuigingen praten 	<ul style="list-style-type: none"> - Aan de hand van morele discipline het verschil tussen goed en fout duidelijk maken - Slecht gedrag toelichten en mogelijkheden aanbieden om gedrag te "repareren" (<i>ontwikkelen van geweten</i>)
---------------------	---	---	---

Intrapersoonlijke competenties

Zelfvertrouwen en zelfbeeld

Bij het verhogen van de intrapersoonlijke competentie *zelfvertrouwen en zelfbeeld* kwam vooral het trainen van motorische vaardigheden als een effectieve aanpak naar voren. Door een kind steeds weer positieve, succesvolle en afwisselende bewegingservaringen op te laten doen krijgt het kind meer zelfvertrouwen en een beter beeld van zichzelf (Kunst, 2007). Het is hierbij van belang dat het voor het kind mogelijk is om steeds weer nieuwe doelstellingen te zetten en dat de activiteiten afwisselend zijn (Bunker, 1991). Echter leidt volgens Bunker (1991) niet alleen succes tot meer zelfvertrouwen. Ook mislukkingen kunnen helpen door de volgende keer met meer aandacht erbij wel te slagen. Complimenten kunnen helpen mits deze echt verdiend zijn (Pajares, 2006).

Geloof in persoonlijke effectiviteit

Ook als het gaat om het verhogen van de competentie *geloof in persoonlijke effectiviteit* spelen succeservaringen een belangrijke rol. Deze competentie is gelijk te stellen aan self-efficacy, waarmee het geloof in je eigen kunnen wordt bedoeld. Self-efficacy beïnvloedt gedrag en motivatie, wat samenhangt met het feit dat je motivatie groter is als je gelooft dat je kunt slagen in het uitvoeren van een taak (Schunk & Zimmerman, 2007). Er zijn een aantal mogelijkheden om het *geloof in je eigen effectiviteit* te verhogen, maar in principe kan gezegd worden dat self-efficacy toeneemt bij succes en afneemt bij falen of een mislukking (Schunk & Zimmerman, 2007).

Een manier om volgens Schunk en Zimmerman (2007) self-efficacy te laten toenemen is Modelling. Dit wil zeggen dat een persoon door het observeren van een evenwaardig rolmodel, dat een taak succesvol uitvoert ervan overtuigt raakt de taak eveneens uit te kunnen voeren. Dit effect is bijzonder sterk bij leeftijdsgenoten. Ook het geven van stimulerende aanmoedigingen, lof en positieve feedback zorgen ervoor dat een kind meer gelooft in zijn eigen kunnen. Volgens Pajares (2006) is het echter wel belangrijk dat doorzettingsvermogen beloond wordt in plaats van talent. Daarnaast moet men volgens Pajares (2006) erop letten dat lof en feedback wel verdiend zijn. Onverdiende feedback laat de volwassene ongeloofwaardig overkomen. Mislukkingen kunnen en hoeven niet voorkomen te worden. Coaches kunnen beter zelf fouten toegeven om de kinderen met fouten te leren omgaan. Zo wordt duidelijk dat ook zij niet perfect zijn en dat perfect zijn niet nodig is. Ook kunnen begeleiders bij het indelen van groepen ervoor zorgen dat geen kinderen domineren over andere kinderen (Pajares, 2006).

Kunnen omgaan met stress en emoties

Ook om kinderen beter te kunnen laten omgaan met stress en emoties kwamen in de literatuur een aantal methoden als effectief naar voren. Lantieri en Nambia (2012) geven aan dat het schaffen van een veilige omgeving een effectieve manier is om kinderen met hun emoties en stress om te laten gaan. Hierbij hoort een positieve omgeving zoals een peacecorner om te rusten, maar ook het luisteren naar muziek kan helpen om kinderen te kalmeren (Lantieri, 2008). Ook Foran (2009) geeft aan dat het luisteren naar muziek een effectief middel kan zijn om kinderen te kalmeren. Daarnaast kunnen kinderen beter omgaan met emoties en stress als de mogelijkheid bestaat om over geweld en verontrustende gebeurtenissen te praten. Dit is naast buitenspelen een effectieve aanpak om met stress en emoties om te gaan (Lantieri, 2008).

Interpersoonlijke competenties

Kunnen aangaan en onderhouden van positieve relaties

Voor het kunnen aangaan en onderhouden van positieve relaties zijn vertrouwen, empathie en respect van groot belang. Kinderen die geen vertrouwen in anderen hebben lopen het risico om een defensieve houding te ontwikkelen tegenover sociale relaties (Bernath & Feshbach, 1996). Volgens Szcześniak, Colaço en Rondón (2012) hangt het vertrouwen van kinderen vaak samen met integriteit. Hiermee wordt bedoeld dat een kind meer vertrouwen ontwikkelt als het te maken krijgt met een eerlijk en oprecht persoon. Als het woord van iemand overeenkomt met het handelen van een persoon verhoogt dit het vertrouwen van kinderen doordat het zich in een veilige omgeving, beschermd en vertrouwd voelt. Ook door de meningen van kinderen respectvol aan te horen en serieus te nemen wordt het ontwikkelen van vertrouwen gestimuleerd.

Empathie is een noodzakelijke factor voor het kunnen aangaan en onderhouden van positieve relaties. Empathie kan goed getraind worden met rollenspelen. Volgens Goldstein en Winner (2012) wordt door rollenspelen of acteren het inlevingsvermogen getraind. Hierbij worden de gevoelens van het karakter wat men moet spelen gevoeld en uitgebeeld.

De derde factor die hoort bij de competentie *kunnen aangaan en onderhouden van positieve relaties* is respect. Begeleiders kunnen respect verhogen door het creëren van een respectvolle omgeving. Begeleiders creëren een respectvolle omgeving en zorgen voor het verhogen van respect door als een goed voorbeeld te fungeren, conflictsituaties respectvol op te lossen en verbaal niet agressief te reageren. Daarnaast kan respect verhoogd worden door als begeleider woorden te gebruiken die hun toegenegenheid en interesse tegenover de kinderen uitstralen. Net als bij het verhogen van vertrouwen moeten kinderen het gevoel hebben dat hun opmerkingen en vragen serieus genomen worden (McArthur, 2010). Het is van belang dat er in een respectvolle omgeving een soort gemeenschap ontstaat waarin iedereen elkaar kent. Dit kan door simpele kennismakingspelletjes gebeuren. Rollenspelen kunnen niet alleen bij het ontwikkelen van empathie helpen, maar kunnen kinderen ook leren hoe te gedragen in bepaalde situaties en zo het hebben van respect bevorderen (McArthur, 2010). Er zijn een aantal effectieve methoden om respect te verhogen, maar uiteindelijk is er contact tussen de ouders en begeleiders nodig wil men respect en omgangsnormen optimaal ontwikkelen. Docenten en ouders hoeven niet altijd dezelfde mening te hebben, echter moeten ze wel op de hoogte zijn van elkaars meningen (Berman, Hornbaker & Ulm, 2000).

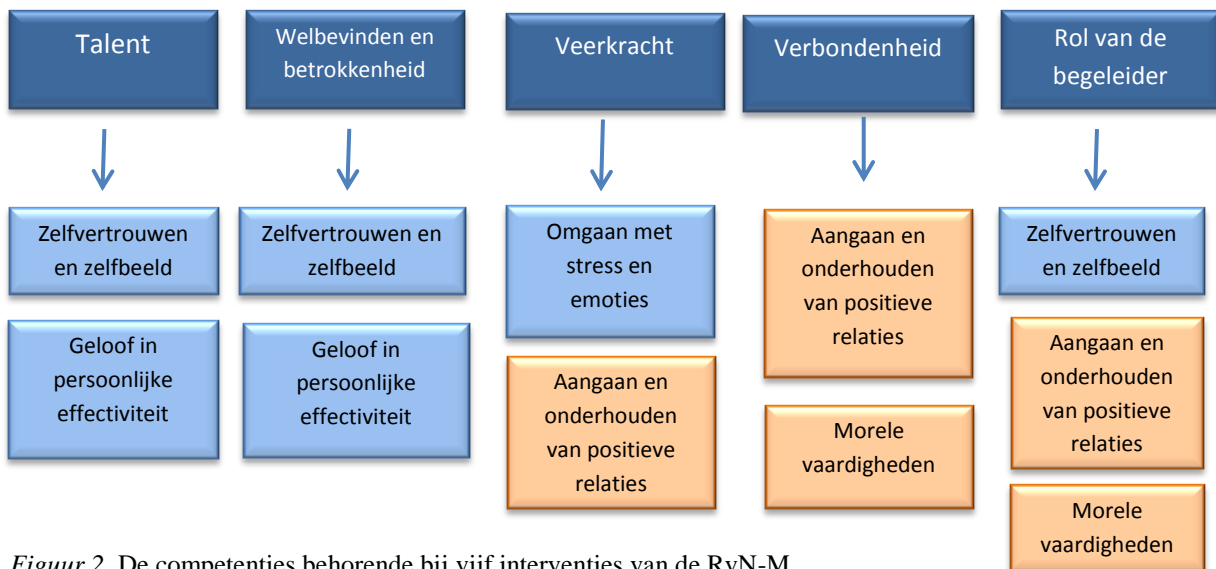
Morele vaardigheden

Morele vaardigheden is de laatste competentie die door middel van het literatuuronderzoek is onderzocht. Het verhogen van deze competentie gaat voor een groot deel gepaard met de competentie *aangaan en onderhouden van positieve relaties*. Het ontwikkelen van respect en empathie is ook hier van groot belang. Alle besproken methodes om deze twee competenties te verhogen zijn in dit geval dus ook van toepassing. Daarnaast kan de begeleider door middel van een aantal andere methoden de morele vaardigheden van kinderen verbeteren. Ten eerste is het van belang dat de begeleider handelt in overeenstemming met de principes die hij uitstraalt. Het is aan de begeleider om zijn morele overtuigingen met de kinderen te delen en erover te praten. Op deze manier kunnen morele vraagstukken besproken en bediscussieerd worden (Borba, 2001). Hierbij hoort ook dat de begeleider zijn eigen emoties toont als hij door een morele gebeurtenis geëmotioneerd raakt.

Daarnaast is het ook een mogelijkheid om een keer in de maand een moreel vraagstuk zoals "Is stelen slecht?" uitgebreid met de kinderen te bespreken om het verschil tussen goed en fout duidelijk te maken (Dohle, 1998). Een andere manier voor het verhogen van morele vaardigheden is het samen opstellen van regels. Bij slecht gedrag of bij het niet houden aan de regels is het van belang dat de begeleider rustig uitlegt wat verkeerd was en mogelijkheden aanbiedt om het gedrag te repareren en zo de fout te herstellen (Borba, 2001). Een mogelijkheid om het gedrag te repareren zou volgens Borba (2001) een verontschuldiging kunnen zijn. Daarnaast worden een 'cool-off time' of dat het kind mogelijkheden bedenkt hoe het in die situatie anders had kunnen reageren als oplossingen aangedragen.

Onderzoeksvraag

Er zijn een aantal mogelijkheden om de intra- en interpersoonlijke competenties aan te leren en te verhogen. In onderstaand schema is te zien hoe de te onderzoeken competenties inhoudelijk aansluiten bij de vijf interventies van de RvN-M. De meeste competenties hebben betrekking op meerdere interventies en komen dus ook meerdere keren in het schema terug. Aan het verhogen van zelfvertrouwen en zelfbeeld wordt binnen de RvN-M bijvoorbeeld zowel aandacht geschonken door middel van talentontwikkeling, als door een bepaalde rol en gedrag van de begeleider.

Figuur 2. De competenties behorende bij vijf interventies van de RvN-M (blauw = intrapersoonlijk, oranje = interpersoonlijk)

Door ouders en scholen wordt de methode van de RvN-A als zeer positief ervaren. Het blijft echter de vraag wat deze methode zo effectief maakt. Op basis hiervan is de volgende onderzoeksvraag opgesteld:

“Wat zijn de werkzame factoren van de Ruud-van-Nistelrooy-methode die op de Ruud van Nistelrooy academy toegepast wordt om inter- en intrapersonlijke competenties te verhogen?”

De onderzoeksvraag is opgedeeld in vier deelvragen die door middel van verschillende onderzoeksmethoden beantwoord werden.

1. In hoeverre komen de beoogde activiteiten en methoden volgens de RvN-M (*beoogde aanpak*) overeen met de activiteiten en methoden die volgens de literatuur als effectief worden aangemerkt?
2. In hoeverre komen de beoogde activiteiten en methoden volgens de RvN-M (*beoogde aanpak*) overeen met de door de coaches uitgevoerde activiteiten en methoden (*geïmplementeerde aanpak*)?
3. In hoeverre ervaren de kinderen de beoogde aanpak?
4. In hoeverre komen de uitgevoerde activiteiten en methoden (*geïmplementeerde aanpak*) overeen met de activiteiten en methoden die volgens de literatuur als effectief worden aangemerkt?

Methodie

Onderzoeksopzet

Het onderzoek is uitgevoerd in de vorm van een cross-sectional onderzoek. Dit wil zeggen dat de gegevensverzameling van de verschillende populaties op een bepaald tijdstip heeft plaatsgevonden. De deelvragen werden door middel van verschillende onderzoeksmethoden onderzocht (zie tabel 2.). De coaches en kinderen, welke deel uit maakten van de populatie zijn niet volgens bepaalde kenmerken maar willekeurig geselecteerd. Er waren verschillende respondenten betrokken bij het onderzoek. Zowel de kinderen die deelnemen aan het programma van de RvN-A, als de coaches die het programma begeleiden en sturen werden geïnterviewd.

Om een eerste indruk te krijgen van een bijeenkomst op de RvN-A is er voor de gegevensverzameling een informele observatie uitgevoerd. Door een dag op de RvN-A mee te lopen was het mogelijk voor de onderzoekster om de coaches en kinderen alvast een beetje te leren kennen. Hierdoor was de onderzoekster beter voorbereid op de gegevensverzameling en had een beter beeld van wat zij kon verwachten door al een keer de sfeer op de RvN-A geproefd te hebben.

Tabel 2.

Dekking van deelvragen door onderzoeksmethoden

Deelvragen	Literatuur onderzoek	Documenten analyse	Interview coaches	Interview kinderen
Deelvraag 1	X	X		
Deelvraag 2			X	
Deelvraag 3				X
Deelvraag 4			X	

Respondenten

Coaches

Er zijn in totaal zes coaches benaderd voor het beantwoorden van de tweede en vierde deelvraag. De geïnterviewde coaches zijn coaches van drie verschillende groepen van de RvN-A. Twee van hen zijn werkzaam als coach bij een groep in Eindhoven, twee in Den Bosch en twee in Oss. Een groot deel van de bij de RvN-A werkzame coaches zijn volledig opgeleide onderwijskundigen of ervaren leerkrachten. De coaches werden in tegenstelling tot de kinderen niet willekeurig geselecteerd. Dit was op grond van het kleine aantal coaches niet nodig. Ook kan men ervan uitgaan dat ze als coaches allemaal achter de visie van de RvN-A staan, wat een willekeurige selectie overbodig maakte. De selectie van respondenten berustte bij de coaches vooral op beschikbaarheid van coaches op dat moment. Er werd echter wel voor gezorgd dat telkens twee coaches van drie verschillende groepen (één groep uit elke stad) geselecteerd werden. Om te voorkomen dat het gesprek gedomineerd zou worden door een of twee coaches zijn alle interviews uitgevoerd met alleen twee coaches tegelijk. De duo's bestonden altijd uit de hoofdcoach van de desbetreffende vestiging en een stagiaire. De coaches zijn onder andere ondervraagd over welke activiteiten en methoden op de RvN-A uitgevoerd worden om de geselecteerde competenties te verhogen. Ook zijn de coaches ondervraagd over de manier van omgaan met de kinderen en hun ervaringen met de RvN-M.

Kinderen

De RvN-A verzorgt per week zes groepen met ongeveer vijftien kinderen per groep op zes verschillende locaties in Oss, Eindhoven en Den Bosch. Kinderen die deelnemen aan het programma van de RvN-A zijn op grond van hun sociale vaardigheden en ontwikkeling geselecteerd door hun basisschool. De RvN-A werkt momenteel samen met zes basisscholen uit de omgeving.

De interviews zijn gehouden met kinderen uit drie van de zes groepen (één per stad) met drie kinderen per interview. In totaal zijn er vijf meisjes en vier jongens geïnterviewd waarvan twee negenjarige en zeven tienjarige. De interviews hebben plaatsgevonden aan de hand van een focusgroepgesprek. Hiervoor zijn de kinderen willekeurig geselecteerd om de kans op een representatief beeld en de betrouwbaarheid van het onderzoek te verhogen. In het interview zijn de

kinderen ondervraagd over activiteiten welke tijdens de bijeenkomsten plaatsvinden, de relaties met hun coaches en hoe ze het programma aan de RvN-A ervaren.

Dataverzameling en instrumentarium

Literatuuronderzoek

Voorafgaand aan de gegevensverzameling is een literatuuronderzoek uitgevoerd. Het literatuuronderzoek is vooral uitgevoerd met als doel om de eerste deelvraag te beantwoorden. Daarnaast is de literatuur gebruikt als basis voor de instrumenten. Er is literatuur verzameld over mogelijkheden om zowel de gekozen intrapersonlijke als interpersoonlijke competenties te verhogen. Per competentie is via het zoeken naar literatuur informatie verzameld over methoden en werkwijzen om de competenties te verhogen. Om deelvraag 1 te kunnen beantwoorden zijn de resultaten van het literatuuronderzoek vergeleken met het programma van de RvN-M (beoogde aanpak) om een indruk te krijgen van de competentie verhogende factoren die de RvN-M biedt. Het literatuuronderzoek is uitgevoerd met behulp van de zoekmachines ERIC, Web of Science, Scopus en Google Scholar. Aan de hand van een aantal criteria zijn uiteindelijk veertien artikelen en drie boeken als relevante literatuur meegenomen in het onderzoek.

Documentenanalyse

De RvN-A werkt volgens een special voor hen ontworpen methode om hun doelstellingen te bereiken. De RvN-M is gekenmerkt door een open perspectief op ontwikkeling en is gebaseerd op de uitgangspunten ‘Duurzaam opvoeden en ontwikkelen’ en ‘het kind’. De methode is speciaal ontworpen voor kinderen tussen de negen en veertien jaar die op grond van financiële oorzaken, minder kansrijke situaties of door een lichte beperking hun talenten niet goed kunnen ontwikkelen en ontplooiën.

De documentenanalyse is uitgevoerd om een beeld te schetsen over wat de RvN-M precies inhoudt en waar ze voor staat. De beoogde aanpak is in kaart gebracht waardoor een beeld is ontstaan over de precieze invulling en inhoud van de RvN-M. De documenten over de RvN-A welke op de website van de RvN-A te vinden zijn vormden samen met het boek “Duurzaam opvoeden en ontwikkeling” geschreven door Marcel van Herpen (2008) de basis van de documentenanalyse. Door de documentenanalyse ontstond een beschrijving van de RvN-M. Deze beschrijving is vergeleken met de belangrijkste resultaten uit het literatuuronderzoek om antwoord te kunnen geven op deelvraag 1 “In hoeverre komen de beoogde activiteiten en methoden volgens de RvN-M (*beoogde aanpak*) overeen met de activiteiten en methoden die volgens de literatuur als effectief worden aangemerkt?”.

Interviews coaches

De coaches zijn door middel van een gestructureerd interview geïnterviewd. Het interview vond op zowel de locatie in Oss, als Den Bosch en Eindhoven in tweetallen plaats waardoor er in totaal zes coaches zijn geïnterviewd. De interviews duurden telkens ongeveer 45 minuten. Het interview was te verdelen in twee onderdelen. Het eerste deel bevatte vragen over de uitvoering van de beoogde aanpak, dus de RvN-M. De vragen gingen in op aspecten van de RvN-M en in hoeverre deze daadwerkelijk toegepast worden tijdens de bijeenkomsten. Deze vragen zijn gebaseerd op de uitkomsten van de documentenanalyse en het interview met de ontwerper van de methode. Het tweede deel van het interview richtte zich op de methoden en werkwijzen voor het verhogen van intra- en interpersoonlijke competenties die via het literatuuronderzoek als effectief naar voren kwamen. De antwoorden van beide delen gaven een antwoord op deelvraag 2 en 4.

Interviews kinderen

De kinderen zijn geïnterviewd door middel van een focusgroepgesprek. Deze gesprekken vonden zowel in Oss, als in Den Bosch en Eindhoven steeds met drie kinderen tegelijk plaats. Doordat de kinderen hun aandacht er minder lang bij kunnen houden en het afnemen van een interview veel van hun concentratievermogen vergt duurden de interviews telkens ongeveer 15 minuten.

De interviews waren minder gestructureerd dan de interviews van de coaches. Hiervoor is gekozen omdat reacties, gedrag en aandachtsvermogen van de kinderen minder voorspelbaar zijn en de onderzoeker op deze manier flexibeler de gesprekken kon houden. Op deze manier was het

mogelijk om beter op de reacties van de kinderen in te gaan. Van tevoren zijn er een aantal spelregels aan de kinderen uitgelegd zoals het laten uitpraten van anderen en het niet bestaan van een fout antwoord.

Inhoudelijk bestond het interview uit vragen over de beoogde aanpak, activiteiten die vaak plaatsvinden, hun mening hierover en het gedrag van de coaches. Deze vragen waren gebaseerd op de resultaten van de documentenanalyse en het interview met de ontwerper van de methode.

Met de informatie uit de interviews met de kinderen kon de relatie tussen de beoogde en de door de kinderen ervaren aanpak bepaald worden en deelvraag 3 worden beantwoord.

Analyse

De analyse van de verzamelde data is uitgevoerd met behulp van het analyseprogramma Atlas.ti. Middels axiaal coderen is er structuur aangebracht in de verzamelde gegevens. De codes (zie tabel 2.) zijn voor een groot deel gebaseerd op de uitkomsten van het literatuuronderzoek. De codes vallen hiërarchisch gestructureerd onder de vijf competenties (*Zelfvertrouwen & Zelfbeeld, Geloof in eigen effectiviteit, Omgaan met stress en emoties, Aangaan en onderhouden van positieve relaties en Morele vaardigheden*) welke als thema's fungeren. Deze codes zijn voor een groot deel ook gebaseerd op de uitkomsten van de documentenanalyse van de RvN-M omdat methoden en werkwijzen uit de documentenanalyse voor een groot deel overeenkomen met effectieve aanpakken volgens de literatuur. Hier wordt dus gebruik gemaakt van een deductieve coderingstrategie. Een tweede deel codes is wel gebaseerd op de uitkomsten van de documentenanalyse maar niet op de resultaten van het literatuuronderzoek. Het gaat hierbij om methoden en werkwijzen volgens de RvN-M die niet in het literatuuronderzoek naar voren kwamen en zich dus niet lieten vertalen naar codes die gebaseerd zijn op de uitkomsten van het literatuuronderzoek. Deze aanvullende codes maken deel uit van een inductieve coderingstrategie en zijn naast de codes die voortkomen uit de literatuur gebruikt voor het coderen van de interviews. Deze codes hebben dus niet een van de competenties als thema en zijn alleen afgeleid uit de documentenanalyse. Een aantal codes komen bij meerdere competenties terug. De code *succeservaringen* valt bijvoorbeeld zowel onder *Zelfvertrouwen & Zelfbeeld* als onder *Geloof in positieve effectiviteit*. Dergelijke codes tellen in de analyse dan voor beide competenties mee.

Tabel 2.

Codes ontleend aan resultaten literatuurstudie en documentenanalyse

Thema's	Codes	Literatuur	RvN-M
Zelfvertrouwen en zelfbeeld	Trainen van motorische vaardigheden	✓	
	Succeservaringen	✓	✓
	Nieuwe doelstellingen kunnen zetten	✓	✓
	Afwisselende activiteiten	✓	✓
	Niet voorkomen van mislukkingen	✓	✓
	Verdiende complimenten	✓	
Geloof in positieve effectiviteit	Kinderen als rolmodel	✓	
	Succeservaringen	✓	✓
	Verdiende complimenten	✓	
	Rekening houden met groeperen	✓	
	Belonen van doorzettingsvermogen	✓	✓
	Leren omgaan met falen	✓	
Omgaan met stress en emoties	Stimulerende aanmoedigingen	✓	
	Kalmerende muziek	✓	
	Positieve rustige omgeving met ruimte voor emoties	✓	✓
	Buiten spelen	✓	✓
	Praten over verontrustende gebeurtenissen	✓	✓
Aangaan en onderhouden van positieve relatie	Integriteit van begeleider	✓	
	Respectvolle en begripvolle omgang met	✓	✓

	kinderen		
	Rollenspelen	✓	
	Elkaar leren kennen	✓	
	Contact met ouders	✓	
	Begeleider is goed voorbeeld	✓	
Morele vaardigheden	Begeleider is zichzelf	✓	✓
	Bespreken van morele vraagstukken	✓	
	Samen opstellen van regels	✓	✓
	Respectvolle en begripvolle omgang met kinderen	✓	✓
	Rollenspellen	✓	
	Begeleider is goed voorbeeld	✓	
	Elkaar leren kennen	✓	
	Contact met ouders	✓	
Aanvullende codes vanuit documentenanalyse (inductieve codes)	Begeleider zorgt voor naleving regels en wijst op slecht gedrag	✓	✓
	Mogelijkheden om gedrag te repareren aanreiken	✓	
	Rekening houden met individuele aanpak		✓
	Balans tussen vaardigheden en uitdagingen		✓
	Mogelijkheid tot vrij initiatief		✓
	Genieten en plezier hebben		✓
	Veilige sfeer		✓
	Activiteiten sluiten aan op beleefwereld		✓
	Ontkoppeling voorkomen		✓
	Begeleider zorgt voor optimale ontwikkeling kind		✓

Betrouwbaarheid en validiteit van het onderzoek

Volgens Barda, De Goede en Teunissen (2009) is betrouwbaarheid “*de mate waarin metingen onafhankelijk zijn van toeval.*” De betrouwbaarheid werd tijdens dit onderzoek gewaarborgd door de gegevensverzameling steeds op dezelfde manier plaats te laten vinden. Zowel de situatie waarin de respondenten geïnterviewd werden als het instrument en de onderzoeker waren in bijna alle gevallen dezelfde.

De focusgroepgesprekken met de kinderen vonden elke keer tijdens de bijeenkomst van een middag op de RvN-A plaats in een setting met drie kinderen. Aangezien er geen rekening gehouden kan worden met de stemming waarin in het kind zich op dat moment bevindt is dit een factor waardoor een stuk betrouwbaarheid verloren gaat. Om de betrouwbaarheid te kunnen garanderen is ervoor gekozen om de interviews met de coaches steeds voorafgaand aan de bijeenkomst te laten plaatsvinden zodat de respondenten zo weinig mogelijk beïnvloedt worden door gebeurtenissen op de dag zelf. Alleen bij het interview met de coaches in Oss was het niet mogelijk om het interview plaats te laten vinden op de locatie zelf. Daarnaast zijn van alle interviews geluidsopnames gemaakt welke nog op dezelfde dag uitgeschreven zijn om geheugenverlies te voorkomen. Ook heeft peer-debriefing plaatsgevonden door de analyses door een andere onderzoeker uit het onderzoeksteam te laten lezen. Om de kwaliteit van de codes te kunnen toetsen is de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid berekend. Dit is gedaan door een andere onderzoeker uit het onderzoeksteam twee interviews te laten coderen. Hieruit resulteerde een Cohens kappa van 0,73 wat duidt op hoge betrouwbaarheid.

Bij validiteit gaat het om de vraag in hoeverre de onderzoeksuitkomsten een representatief beeld geven van de werkelijkheid. In het kader van kwalitatief onderzoek heeft men het echter vaker over geldigheid (Baarda, Ten Goede & Teunissen, 2009). Dat zowel de coaches als de kinderen geïnterviewd zijn in hun gewone situatie en omgeving is van positieve invloed op de geldigheid van het onderzoek.

Resultaten

In deze paragraaf worden de resultaten aan de hand van de verschillende deelvragen besproken.

Deelvraag 1: Relatie tussen beoogde aanpak en effectieve aanpakken volgens de literatuur

Deelvraag 1 behandelt de vraag in hoeverre de beoogde activiteiten en methoden van de RvN-M overeenkomen met de activiteiten en methoden die volgens de literatuur effectief zijn. Door de beschrijving van de methode te coderen aan de hand van de op het literatuuronderzoek gebaseerde codes is er een duidelijk beeld ontstaan van welke effectieve factoren terug te vinden zijn in de RvN-M, de beoogde aanpak (zie tabel 3.).

Tabel 3.

Codering beschrijving van de methode

Codes	Komt ook terug in RvN-M	Aantal codes	Codes in %
Zelfvertrouwen en zelfbeeld		9	36%
Afwisselende activiteiten	✓	2	
Niet voorkomen van mislukkingen	✓	1	
Nieuwe doelstellingen kunnen zetten	✓	3	
Succeservaringen	✓	1	
Trainen van motorische vaardigheden		1	
Verdiende complimenten		1	
Geloof in persoonlijke effectiviteit		5	20%
Belonen doorzettingsvermogen	✓	1	
Kinderen als rolmodel		0	
Leren omgaan met falen		1	
Rekening houden met groeperen		0	
Stimulerende aanmoedigingen		1	
Succeservaring	✓	1	
Verdiende complimenten		1	
Omgaan met stress en emoties		3	12%
Buitenspelen	✓	1	
Kalmerende muziek		0	
Positieve rustige omgeving met ruimte voor emoties	✓	1	
Praten over verontrustende gebeurtenissen	✓	1	
Aangaan en onderhouden van positieve relaties		3	12%
Begeleider is goed voorbeeld		0	
Contact met ouders		0	
Elkaar leren kennen		0	
Integriteit van begeleiders		1	
Respectvolle en begripvolle omgang met kinderen	✓	2	
Rollenspellen		0	
Morele vaardigheden		5	20%
Begeleider is goed voorbeeld		0	
Begeleider is zichzelf	✓	2	
Begeleider zorgt voor naleving regels en wijst op slecht gedrag	✓	1	
Bespreken van morele vraagstukken		0	
Contact met ouders		0	
Elkaar leren kennen		0	
Mogelijkheid om gedrag te repareren aanreiken		0	
Respectvolle en begripvolle omgang met kinderen	✓	2	
Samen opstellen van regels	✓	1	

In deze paragraaf zal besproken worden in hoeverre de methoden en werkwijzen die volgens de literatuur effectief zijn om de competenties te verhogen terugkomen in de beoogde aanpak, de RvN-M.

De beoogde aanpak en de effectieve werkwijzen volgens de literatuur komen voor een groot deel overeen. Er zijn methoden voor het verhogen van alle intra- en interpersoonlijke competenties terug te vinden in de RvN-M. De beoogde aanpak komt het meeste overeen met de literatuur als het gaat om de competentie *Zelfvertrouwen en Zelfbeeld*. Alle aanpakken die volgens de literatuur zorgen voor het verhogen van zelfvertrouwen en zelfbeeld zijn terug te vinden in de beoogde aanpak. Volgens de RvN-M is het van groot belang dat de buitenschoolse activiteiten zo opgebouwd zijn dat het voor kinderen mogelijk is om steeds nieuwe doelstellingen te zetten. Doordat kinderen hun vaardigheden op een bepaald gebied steeds verder kunnen uitbreiden stijgt hun zelfvertrouwen. Coaches van de RvN-A brengen dit in de praktijk door vaardigheden van de kinderen te verbeteren in plaats van ze geheel nieuwe dingen aan te leren. “De begeleider moet niet trainen wat het kind nog niet kan maar wat het kind al wel kan optimaliseren.” (7:59)

Daarnaast maken ook afwisselende activiteiten deel uit van de RvN-M. Volgens de literatuur is het van belang dat activiteiten afwisselend zijn als men het zelfvertrouwen en zelfbeeld van kinderen wil verhogen. Volgens de beoogde aanpak is er veel variatie tussen de verschillende activiteiten en is er altijd de keuze tussen een aantal verschillende activiteiten. “Op de RvN-A kunnen de kinderen bijvoorbeeld kiezen tussen een aantal activiteiten of tussen binnen of buitenspelen.” (7:42)

Ook wat betreft de competentie *Geloof in persoonlijke effectiviteit* komt de beoogde aanpak voor een groot deel overeen met de methoden en werkwijzen die volgens de literatuur effectief zijn om deze competentie te verhogen. Alleen het gebruiken van kinderen als rolmodel en het rekening houden bij het groeperen van de kinderen komt niet terug in de RvN-M. Wel komt het belang van het belonen van doorzettingsvermogen naar voren. Volgens de beoogde aanpak stimuleren de begeleiders op de RvN-A de kinderen door vooral de inzet van kinderen te belonen en niet alleen de prestaties. Dat een kind het steeds weer probeert en niet opgeeft is volgens de RvN-M veel belangrijker dan een goede prestatie. “Begeleiders belonen de inzet en het doorzettingsvermogen van de kinderen wat een soort bevestiging is voor hen.” (7:34)

Ook blijkt het mogelijk maken van succeservaringen een belangrijk punt voor de RvN-M. Volgens de literatuur helpen succeservaringen zowel bij het verhogen van zelfvertrouwen en zelfbeeld als bij het verhogen van het geloven in je persoonlijke effectiviteit. Volgens de RvN-M helpen succeservaringen bij het ontwikkelen van talent. Door steeds weer positieve ervaringen mee te maken geloven kinderen dat ze goed in iets zijn. “Succeservaringen en motivatie helpen hierbij het kind in zijn talenten te laten geloven. Deze succeservaringen zorgen voor zelfvertrouwen, een positief zelfbeeld en een verbeterd gevoel van eigenwaarde.” (7:24)

Wat betreft de competentie *Morele vaardigheden* komen maar weinig verschillende aanpakken uit de literatuur terug in de RvN. De RvN-M en de effectieve aanpakken volgens de literatuur komen echter wel overeen als het gaat om een respectvolle en begripvolle omgang met de kinderen. De RvN-M acht het belangrijk dat er op een respectvolle manier met de kinderen gecommuniceerd wordt en kinderen in hun mening en gevoelens geaccepteerd worden.

“Hiermee wordt een inlevende manier van communiceren bedoeld, wat wil zeggen dat men erop ingaat wat zich in het kind afspeelt.” (7:44)

Een aantal belangrijke aspecten volgens de literatuur om *Morele vaardigheden* te verhogen komen helemaal niet terug in de RvN-M, waaronder het bespreken van morele vraagstukken en het contact met de ouders. Het kunnen *Aangaan en onderhouden van positieve relaties* hangt voor een groot deel samen met de competentie *Morele vaardigheden*. Een respectvolle en begripvolle omgang met de kinderen is ook hier van groot belang. Zoals vermeld is dit ook terug te vinden in de RvN-M. Daarnaast is de integriteit van de begeleider volgens de literatuur belangrijk als het gaat om het kunnen aangaan en onderhouden van positieve relaties. Ook volgens de RvN-M is het belangrijk dat het woord en handelen van de begeleider overeenkomt. Wat begeleiders op de RvN-A zeggen komt volgens de beoogde aanpak steeds overeen met hoe ze zich gedragen. “Hun eigen ervaringen en handelen moten afgestemd zijn met de waarden en intenties die ze uitdragen. Het is belangrijk dat kinderen voelen dat het klopt.” (7: 61)

Ook methoden en werkwijzen uit de literatuur die zorgen voor het *Kunnen omgaan met stress en emoties* komen terug in de RvN-M. Op de RvN-A wordt veel buiten gespeeld en kinderen kunnen

praten over verontrustende gebeurtenissen. Daarnaast komt een positieve rustige omgeving met ruimte voor emoties terug in de RvN-M. Volgens de beoogde aanpak is het van belang dat kinderen via een rustige omgeving de mogelijkheid wordt gegeven om verdrietig of boos te zijn. “Dit wordt gecreëerd door elk kind de aandacht te geven die het nodig heeft. Een kind moet emoties (boosheid, blijheid of verdriet) kunnen uiten en afmaken.” (7:32)

Samenvattend kan er gezegd worden dat van alle vijf competenties effectieve methoden en werkwijzen volgens de literatuur terug te vinden zijn in de RvN-M. Het meeste komt de beoogde aanpak overeen met aanpakken uit de literatuur als het gaat om het verhogen van zelfvertrouwen en zelfbeeld en geloof in je persoonlijke effectiviteit.

Deelvraag 2: Relatie tussen beoogde aanpak en geïmplementeerde aanpak

In onderstaande paragraaf worden de resultaten besproken die antwoord geven op de vraag in hoeverre de RvN-M (beoogde aanpak) overeenkomt met de door de coaches gehanteerde aanpak (geïmplementeerde aanpak).

Tabel 4.

Codering interviews coaches

Codes ontleend aan methode	Code komt terug in literatuur	Aantal codes	Codes in %
Talentontwikkeling		15	10%
Balans tussen vaardigheden en uitdagingen		3	
Niet voorkomen van mislukkingen	✓	5	
Rekening houden met individuele aanpak		6	
Succeservaringen	✓	1	
Welbevinden en betrokkenheid		31	21%
Activiteiten sluiten aan op beleefwereld		6	
Afwisselende activiteiten	✓	4	
Genieten en plezier hebben		2	
Mogelijkheid tot vrij initiatief		11	
Veilige sfeer		8	
Buitenspelen	✓	4	
Veerkracht		29	20%
Positieve rustige omgeving met ruimte voor emoties	✓	9	
Praten over verontrustende gebeurtenissen	✓	6	
Respectvolle en begripvolle omgang met kinderen	✓	14	
Belonen van doorzettingsvermogen	✓	7	
Verbondenheid		28	19%
Ontkoppeling voorkomen		12	
Respectvolle en begripvolle omgang met kinderen	✓	14	
Samen opstellen van regels	✓	2	
Rol van de begeleider		44	30%
Begeleider zorgt voor optimale ontwikkeling kind		4	
Begeleider is zichzelf	✓	8	
Begeleider zorgt voor naleving regels en wijst op slecht gedrag	✓	11	
Genieten en plezier hebben		2	
Nieuwe doelstellingen kunnen zetten	✓	5	
Respectvolle en begripvolle omgang met kinderen	✓	14	

Er kan gezegd worden dat de door de coaches geïmplementeerde aanpak voor een groot deel overeenkomt met de beoogde aanpak (RvN-M) aangezien alle vijf interventies vanuit de RvN-M terug komen in de geïmplementeerde aanpak (zie tabel 4). Per interventie verschilt het echter in welke mate de beoogde aanpak daadwerkelijk door de coaches wordt uitgevoerd. Wel kan er gezegd worden dat er per locatie niet erg grote verschillen aangetroffen zijn, daarom is er voor gekozen de totale aantallen te bespreken.

De interventie waaraan door de coaches de meeste aandacht wordt besteedt is de *Rol van de begeleider*. Vooral een respectvolle en begripvolle omgang met kinderen en het zorgen dat de regels nageleefd worden zijn vaak naar voren gekomen tijdens de interviews. Op de RvN-A wordt er naar de mening van elk kind geluisterd en deze serieus genomen. Dat de begeleiders met veel begrip en respect met de kinderen omgaan, blijkt uit de volgende twee quotes: “Ik denk dat het heel familiair is met de kinderen. Ze kunnen met alles komen, we hebben heel veel respect voor het kind.” (4:38) “En wij zelf luisteren natuurlijk ook naar alles wat zij zeggen zodat we er op een manier die tussen de twee meningen in ligt uit kunnen komen.” (5:43)

Slecht gedrag wordt door de coaches op de academy altijd benoemd en niet getolereerd. De kinderen moeten weten dat ze zich aan de regels moeten houden. Ook hier komt de beoogde en de geïmplementeerde aanpak sterk overeen doordat het kind altijd wordt aangesproken als het zich niet volgens de afgesproken regels gedraagt. “Dan ga je duidelijk het gedrag benoemen wat je niet accepteert. Er is geen straf maar ze worden wel aangesproken op hun gedrag.” (5:64)

Aspecten van de beoogde aanpak die zich richten op de interventies *Welbevinden en Betrokkenheid*, *Veerkracht* en *Verbondenheid* komen in ongeveer gelijke mate naar voren in de geïmplementeerde aanpak. Vooral aan het feit dat kinderen volgens de RvN-M het vrije initiatief moeten kunnen nemen en dat ontkoppeling voorkomen moet worden wordt door de begeleiders in de praktijk veel aandacht geschonken. Kinderen op de RvN-A kunnen bijna altijd kiezen tussen verschillende activiteiten. Daarnaast bestaat er ook de mogelijkheid om een zelfbedachte activiteit te organiseren. “En ze kunnen natuurlijk altijd zelf iets aandragen. Een kind heeft bijvoorbeeld van de week een spelletjesmiddag georganiseerd, dus dat mag altijd” (6:12)

Het voorkomen van ontkoppeling zorgt voor *Verbondenheid* en is een van de hoogste waarden van de RvN-M. Hieraan wordt door alle begeleiders veel aandacht geschonken. De begeleiders creëren *Verbondenheid* door kinderen niet buiten te sluiten en activiteiten zoveel mogelijk gezamenlijk te doen. Daarnaast wordt ontkoppeling voorkomen door andere kinderen steeds ervan op de hoogte te stellen wanneer een ander kind een keer verdrietig is. Een voorbeeld hiervan geven de volgende twee quotes: “Iedereen mag wel meedoen, altijd. Sommigen willen wel eens niet meedoen maar dan gaan we ze proberen over te halen want wij zijn wel één groep.” (5:55) “Ja soms wel, als bijvoorbeeld een kind zijn opa heeft verloren, dan willen ze wel eens dat de rest weet waarom ze verdrietig zijn.” (4:106)

Daarnaast geven de coaches aan dat het uiten van gevoelens op de RvN-A van groot belang is. Er is altijd een mogelijkheid om zich even terug te trekken als een kind dat nodig heeft. Verdriet en woede mogen zeker geuit worden. Op deze manier besteden de coaches veel aandacht aan een positieve rustige omgeving met ruimte voor emoties. “Maar als het bijvoorbeeld niet wil meedoen omdat het niet lekker in zijn vel zit of ergens mee zit dan mag hij best even alleen zijn en iets anders doen.” (6:55)

Wat betreft de interventie *Talentontwikkeling* komt de beoogde aanpak niet altijd even goed overeen met de geïmplementeerde aanpak. De twee aspecten van *Talentontwikkeling* die door de coaches het beste in de praktijk gebracht worden zijn het rekening houden met de individuele aanpak en het niet voorkomen van mislukkingen. Coaches besteden er veel aandacht aan dat kinderen op hun eigen niveau aan activiteiten mee kunnen doen en zo aan hun individuele vaardigheden kunnen werken. “Vandaag is het wel moeilijk om op ieders niveau in te gaan omdat Kevin nu de enige coach is. Maar normaal zijn we met z'n vieren, dus dan kun je beter daarop inspelen.” (4:13) De coaches geven aan dat succeservaringen belangrijk zijn maar dat ze niet proberen om mislukkingen te voorkomen en activiteiten daarop aanpassen. Kinderen beleven ook wel eens een slechte dag waarop ze een keer een activiteit iets minder goed uitvoeren. “Maar we gaan niet perse activiteiten verzinnen waar ze sowieso goed in zijn. Het is ook wel eens dat het niet goed gaat.” (5:9)

Samenvattend kan gezegd worden dat de geïmplementeerde aanpak voor een groot deel overeenkomt met de beoogde aanpak. Het verschilt in welke mate de coaches aandacht besteden aan

de aspecten uit de RvN-M. De aspecten van de beoogde aanpak die het meeste terug te vinden zijn in de door de coaches geïmplementeerde aanpak zijn een respectvolle omgang met de kinderen, de mogelijkheid tot vrij initiatief, het voorkomen van ont koppeling en het zorgen voor de naleving van de regels.

Deelvraag 3: Relatie tussen beoogde aanpak en ervaren aanpak

Onderstaand zullen de resultaten besproken worden die antwoord geven op de vraag in hoeverre de kinderen op de RvN-A de beoogde aanpak (RvN-M) ervaren.

Tabel 5.

Codering interviews kinderen – Codes onderverdeeld in interventies beoogde aanpak

Codes ontleend aan methode	Code komt terug in literatuur	Aantal codes	Codes in %
Talentontwikkeling		17	17%
Balans tussen vaardigheden en uitdagingen		6	
Niet voorkomen van mislukkingen	✓	2	
Rekening houden met individuele aanpak		0	
Succeservaringen	✓	9	
Welbevinden en betrokkenheid		18	18%
Activiteiten sluiten aan op beleefwereld		4	
Afwisselende activiteiten	✓	2	
Genieten en plezier hebben		5	
Mogelijkheid tot vrij initiatief		7	
Veilige sfeer		0	
Buitenspelen	✓	0	
Veerkracht		17	17%
Positieve rustige omgeving met ruimte voor emoties	✓	5	
Praten over verontrustende gebeurtenissen	✓	6	
Respectvolle en begripvolle omgang	✓	5	
Belonen doorzettingsvermogen	✓	1	
Verbondenheid		12	12%
Ontkoppeling voorkomen		7	
Respectvolle en begripvolle omgang	✓	5	
Samen opstellen van regels	✓	0	
Rol van de begeleider		36	36%
Begeleider zorgt voor optimale ontwikkeling kind		10	
Begeleider is zichzelf	✓	3	
Begeleider zorgt voor naleving regels en wijst op slecht gedrag	✓	12	
Genieten en plezier hebben		5	
Nieuwe doelstellingen kunnen zetten	✓	1	
Respectvolle en begripvolle omgang	✓	5	

De beoogde aanpak van de RvN-A komt voor een groot deel overeen met hoe de aanpak door de kinderen wordt ervaren. Dit wil zeggen dat methoden uit elke interventies terug komen in de ervaren aanpak (zie tabel 5). In welke mate de kinderen de beoogde aanpak ervaren verschilt per interventie. De interventie van de RvN-M die door de kinderen het meeste wordt ervaren is de *Rol van de begeleider*. Tijdens de interviews geven alle kinderen aan dat de begeleider zorgt voor het naleven van de regels op de RvN-A en slecht gedrag niet geaccepteerd wordt. Volgens de kinderen gelden er op de RvN-A regels waar iedereen zich aan moet houden. De volgende twee quotes geven aan dat er consequenties zijn als de kinderen zich niet houden aan de regels en er dan gepraat wordt met de begeleider: “En als je de tafel moet dekken dan moet je dan ook echt doen. Als je corvee hebt zeg

maar.” (1:99) “Dan gaan ze wachten tot dat sommige kinderen weg zijn en dan gaan ze met die kinderen alleen praten over de ruzie.” (2:72)

Ook zijn de kinderen het erover eens dat de begeleider het mogelijk maakt dat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen. Veel kinderen geven aan dat ze door de hulp van de begeleider dingen vaak beter leren. De begeleiders helpen als het nodig is zodat de kinderen in hun ontwikkeling niet belemmerd worden. Dat blijkt uit de volgende twee quotes: “Ja en met het schaatsen ook. Toen ging de begeleider meedoen en helpen.” (2:114) “Hij gaat dan helpen zodat je het daarna wel kunt.” (1:25)

Een andere interventie van de RvN-M die terugkomt in de verhalen van de kinderen is *Veerkracht*. *Veerkracht* wordt onder andere gestimuleerd door een positieve rustige omgeving met ruimte voor emoties en het kunnen praten over verontrustende gebeurtenissen. Dit zijn aspecten waarin de ervaren aanpak door de kinderen sterk overeen komt met de beoogde aanpak. Kinderen geven door middel van de volgende twee quotes aan dat er op de RvN-A altijd de ruimte is om verdrietig te zijn als een kind zich niet goed voelt: “Behalve als je een keer een slechte dag hebt of verdrietig bent. Dan mag je even alleen zijn” (1:91) “Dan mag je even alleen gaan zitten en dan moet je even gaan afkoelen.” (2:80)

Wat betreft *Talentontwikkeling* komt de door de kinderen ervaren aanpak vooral overeen met de beoogde aanpak als het gaat om succeservaringen. Kinderen geven aan dat ze op de RvN-A regelmatig merken dat ze goed in dingen zijn en bepaalde vaardigheden hebben verworven. “Ik vond dansen wel leuk, daar was ik goed in.” (2:20)

Wat betreft de interventie *Welbevinden en Betrokkenheid* komen niet alle aspecten terug in de door de kinderen ervaren aanpak. Wel zijn alle kinderen het erover eens dat de activiteiten aansluiten op hun beleefwereld wat zich uit in het feit dat er op de RvN-A altijd iets te doen is wat zij leuk en interessant vinden. Dat kinderen zin hebben in bepaalde activiteiten geeft aan dat de activiteiten bij hen passen. De volgende twee quotes zijn voorbeelden hiervan: “Ja altijd als we iets doen dan vinden we altijd een ding wel leuk.” (3:45) “Ja maar ik vind knutselen eigenlijk ook heel leuk en voetballen ook” (3:29)

Ook wordt de mogelijkheid tot vrij initiatief door de kinderen ervaren. Volgens de kinderen kan er meestal gekozen worden tussen een aantal verschillende activiteiten. De volgende twee quotes laten zien dat kinderen soms zelf ook ideeën mogen aandragen voor een activiteit: “We beginnen altijd zo dat er gezegd wordt wat we vandaag gaan doen en dan mogen we een voor een kiezen wat we ervan willen doen.” (1:39) “Je kunt iets zeggen en dan gaan we het misschien doen.” (1:58)

Volgens de beoogde aanpak horen ook een veilige sfeer en buitenspelen bij activiteiten die *Welbevinden en Betrokkenheid* van kinderen verhogen. Deze aspecten zijn echter door geen van de kinderen genoemd.

De laatste interventie van de beoogde aanpak is *Verbondenheid*. Volgens de RvN-M zorgt het voorkomen van ontkoppeling voor *Verbondenheid*. Dit kan gecreëerd worden door kinderen niet buiten te sluiten en ze deel te laten zijn van een hechte groep. Dit deel van de beoogde aanpak wordt door alle kinderen ervaren. Kinderen ervaren het als logisch dat iedereen van de groep aan de activiteiten mee doet. “Nee, het is eigenlijk ook wel verplicht om mee te doen” (1:90). Volgens de kinderen bestaat er echter wel de mogelijkheid om niet mee te doen als een kind zich niet goed voelt mits je de rest ervan op de hoogte hebt gesteld wat er aan de hand is zodat het groepsgevoel blijft bestaan. “Maar dan moet je wel aangeven waarom.” (1:92)

Samenvattend kan er worden gezegd dat de door de kinderen ervaren aanpak voor een overgroot deel overeenkomt met de beoogde aanpak. Aspecten uit de beoogde aanpak die door de kinderen het meeste genoemd werden zijn succeservaringen, de mogelijkheid tot vrij initiatief, het voorkomen van ontkoppeling, het zorgen van een optimale ontwikkeling en de begeleider die zorgt voor het naleven van de regels op de RvN-A. Aspecten uit de beoogde aanpak die niet ervaren worden door de kinderen zijn het rekening houden met de individuele aanpak en een veilige sfeer. Ook het buitenspelen is door geen van de kinderen specifiek genoemd.

Deelvraag 4: Relatie tussen effectieve methoden volgens de literatuur en geïmplementeerde aanpak

In onderstaande paragraaf worden de resultaten van de vierde deelvraag besproken. Er zal een toelichting gegeven worden over de vraag in hoeverre de door de coaches geïmplementeerde aanpak overeenkomt met de methoden en werkwijzen die volgens de literatuur effectief zijn (zie tabel 6.).

Tabel 6.

Codering interviews coaches – Codes onderverdeeld in competenties literatuur

Codes ontleend aan literatuur	Codes komen ook terug in RvN-M	Aantal codes	Codes in %
Zelfvertrouwen en zelfbeeld		27	17%
Afwisselende activiteiten	✓	4	
Niet voorkomen van mislukkingen	✓	5	
Nieuwe doelstellingen kunnen zetten	✓	4	
Succeservaringen		1	
Trainen van motorische vaardigheden		4	
Verdiende complimenten		9	
Geloof in persoonlijke effectiviteit		32	21%
Belonen van doorzettingsvermogen	✓	7	
Kinderen als rolmodel		0	
Leren omgaan met falen		8	
Rekening houden met groeperen		1	
Stimulerende aanmoedigingen		7	
Succeservaring	✓	1	
Verdiende complimenten		9	
Omgaan met stress en emoties		19	12%
Buitenspelen	✓	4	
Kalmerende muziek		0	
Positieve rustige omgeving met ruimte voor emoties	✓	9	
Praten over verontrustende gebeurtenissen	✓	6	
Aangaan en onderhouden van positieve relaties		30	19%
Begeleider is goed voorbeeld		6	
Contact met ouders		2	
Elkaar leren kennen		2	
Integriteit van begeleiders		2	
Respectvolle en begrijpvolle omgang met kinderen	✓	14	
Rollenspellen		4	
Morele vaardigheden		49	31%
Begeleider is goed voorbeeld		6	
Begeleider is zichzelf	✓	8	
Begeleider zorgt voor naleving regels en wijst op slecht gedrag	✓	10	
Bespreken van morele vraagstukken		2	
Contact met ouders		2	
Elkaar leren kennen		2	
Mogelijkheid om gedrag te repareren aanreiken		3	
Respectvolle en begripvolle omgang met kinderen	✓	14	
Samen opstellen van regels	✓	2	

Er kan gezegd worden dat de geïmplementeerde aanpak voor een deel overeenkomt met methoden en werkwijzen die volgens de literatuur als effectief beschouwd worden. In welke mate methoden uit de literatuur terugkomen in de geïmplementeerde aanpak verschilt erg per competentie en de

verschillende aspecten die eronder vallen.

Methoden die volgens de literatuur zorgen voor het verhogen van *Morele vaardigheden* komen het meeste overeen met methoden die gebruikt worden door de coaches op de RvN-A. Volgens zowel de literatuur als de RvN-M is het belangrijk om op een respectvolle en begripvolle manier met de kinderen om te gaan. In de interviews komt naar voren dat coaches hier in de praktijk veel aandacht aan besteden. “Wat ik probeer is dat ik ze zelf ga laten inzien hoe zij zich zouden voelen als er zo met hen omgegaan wordt. En vaak laat ik hem ook het perspectief van de andere zien omdat zij dat vaak helemaal niet zo duidelijk zien. En ik zeg ook altijd dat iedereen even zijn verhaal mag vertellen zonder onderbroken te worden.” (6:166)

Ook het feit dat *Morele vaardigheden* volgens de literatuur verhoogd kunnen worden als de begeleider zorgt voor de naleving van regels en de kinderen wijst op slecht gedrag is terug te vinden in de geïmplementeerde aanpak. Door de coaches wordt slecht gedrag altijd ter sprake gebracht. “Ik probeer ze altijd aan te spreken op het gedrag. Bijvoorbeeld dit heb je gedaan en wat voor consequentie komt er dan bij.” (6:63)

De methoden en werkwijzen die volgens de literatuur zorgen voor het verhogen van de competenties *Zelfvertrouwen en Zelfbeeld*, *Geloof in je persoonlijke effectiviteit* en *Aangaan en onderhouden van positieve relaties* zijn in ongeveer gelijke mate terug te vinden in de geïmplementeerde aanpak.

Een respectvolle omgang met kinderen zorgt niet alleen voor het verhogen van morele vaardigheden maar stimuleert ook het aangaan van positieve relaties. Omdat deze volgens de literatuur effectieve aanpak in grote mate uitgevoerd wordt door de coaches zorgt dit zowel voor het verhogen van *Morele vaardigheden* als voor het *Aangaan en onderhouden van positieve relaties*. Daarnaast is het volgens de literatuur effectief als de begeleiders altijd zichzelf zijn. Daarmee wordt door alle coaches rekening gehouden door zich niet anders voor te doen dan dat ze zijn. Ook laten de begeleiders hun gevoelens zien aan de kinderen. “Nou ja, in principe ben je altijd jezelf. Het is wel dat je af en toe misschien ook een mindere dag hebt en dat kun je heel goed bespreekbaar maken” (4:60)

Wat de competentie *Geloof in je persoonlijke effectiviteit* betreft komen vooral verdiende complimenten en het leren omgaan met falen veel terug in de interviews met de coaches. De coaches op de RvN-A geven de kinderen veel complimenten om zo hun zelfvertrouwen te verhogen. Hierbij letten ze er echter wel op dat deze complimenten verdiend zijn. “Je moet geen complimentjes geven die niet gemeend zijn, dat hebben ze door.” (4:98)

Zoals eerder al vermeld worden mislukkingen niet voorkomen. Coaches proberen in plaats daarvan de kinderen te leren omgaan met falen om zo meer in je persoonlijke effectiviteit te kunnen geloven. Volgens de coaches is het heel normaal als het een keer niet zo goed gaat en proberen ze de kinderen dit duidelijk te maken. De volgende twee quotes zijn hier een voorbeeld van: “Wij gaan fouten toegeven zodat ze zien dat de coach ook wel eens fouten maakt. Dus dat bespreken we dan ook wel. Dan weten zij ook dat zij fouten mogen maken.” (5:101) “En ik vind het heel belangrijk dat ze tegenslagen leren incasseren en te accepteren.” (6:74)

Alle aanpakken die volgens de literatuur effectief zijn om *Zelfvertrouwen en Zelfbeeld* te verhogen worden ook daadwerkelijk door een deel van de coaches toegepast. De al eerder beschreven verdiende complimenten zijn een van de aanpakken die veel door de coaches toegepast zijn. Maar daarnaast zien coaches ook het belang van het zetten van nieuwe doelstellingen en afwisselende activiteiten. “Ja dat is er altijd wel. In elke activiteit die we doen zit wel een verbeteringsmogelijkheid. Ook als kinderen al kunnen koken, dan kunnen ze hier wat moeilijke dingen doen en weer een stapje hoger komen.” (6:86)

Coaches geven aan dat activiteiten heel afwisselend van aard zijn zodat het niet verveelt en de kinderen steeds nieuwe dingen kunnen uitproberen. “We zijn ook wel een keer naar de bakker geweest of naar het bos.” (4:72).

De vijfde competentie die de RvN-A graag wil verhogen is het kunnen *Omgaan met stress en emoties*. De geïmplementeerde aanpak komt echter weinig overeen met de aanpakken die de literatuur als effectief beschouwd om kinderen beter te laten omgaan met stress en emoties. Alleen de positieve rustige omgeving met ruimte voor emoties is terug te vinden in de geïmplementeerde aanpak. Op de RvN-A hebben kinderen altijd de mogelijkheid om zich even terug te trekken als er iets aan de hand is waardoor het kind even alleen wil zijn. Bij de meeste locaties is er een aparte ruimte waar dit mogelijk is. “Ja die ruimte waar jij je tas hebt neergelegd. Daar gaan we dan even praten of mag het kind even

alleen kalmeren of een computer spelletje spelen als het niet lekker in zijn vel zit.” (4:104)

Samenvattend kan er gezegd worden dat de geïmplementeerde aanpak het meeste overeenkomt met de effectieve methoden volgens de literatuur als het gaat om het verhogen van morele vaardigheden. Daarnaast worden er ook een groot aantal werkwijzen uit de literatuur toegepast op de RvN-A als het gaat om het verhogen van zelfvertrouwen en zelfbeeld, geloof in je persoonlijke effectiviteit, en het aangaan en onderhouden van positieve relaties. Methoden die betreffend deze competenties vooral toegepast worden zijn het geven van verdiende complimenten, leren omgaan met falen en een respectvolle en begripvolle omgang met de kinderen. Methoden en werkwijzen die ervoor kunnen zorgen dat kinderen beter kunnen omgaan met stress en emoties worden vrijwel niet toegepast. Alleen een positieve rustige omgeving met ruimte voor emoties komt terug in de geïmplementeerde aanpak.

Conclusie en Discussie

In dit hoofdstuk zal aan de hand van de resultaten een antwoord gegeven worden op de vraag wat de werkzame factoren van de RvN-M zijn, die door de coaches op de RvN-A toegepast wordt. Er is sprake van een werkzame factor als er voldaan wordt aan een aantal criteria. Ten eerste moet een werkzame aanpak zowel deel uitmaken van de RvN-M (beoogde aanpak) als in de literatuur als een effectieve aanpak naar voren komen. Daarnaast moet een dergelijke aanpak ook daadwerkelijk door de coaches toegepast worden (geïmplementeerde aanpak) en moeten de kinderen deze ook ervaren om als een werkzame factor van de RvN-M beschouwd te kunnen worden.

In onderstaande tabel zijn de codes te zien die voldoen aan deze criteria. Tien codes die gebaseerd zijn op literatuur en RvN-M zijn zowel in de interviews met de coaches als met de kinderen naar voren gekomen en kunnen dus als werkzaam beschouwd worden.

Tabel 6.

Werkzame factoren van de RvN-M

Codes	Coaches ⁴	Kinderen
Niet voorkomen van mislukkingen	5 (3,1%)	2 (2,4%)
Succeservaringen	1 (0,6%)	9 (11%)
Afwisselende activiteiten	4 (2,5%)	2 (2,4%)
Positieve rustige omgeving met ruimte voor emoties	9 (5,6%)	5 (6,1%)
Praten over verontrustende gebeurtenissen	6 (3,7%)	6 (7,3%)
Respectvolle en begripvolle omgang met kinderen	14 (8,7%)	5 (6,1%)
Belonen van doorzettingvermogen	7 (4,3%)	1 (1,2%)
Begeleider is zichzelf	8 (5,0%)	3 (3,7%)
Begeleider zorgt voor naleving regels en wijst op slecht gedrag	11 (6,8%)	12 (14,6%)
Nieuwe doelstellingen kunnen zetten	5 (3,1%)	1 (1,2%)

Zes factoren zijn vaker naar voren gekomen dan andere en kunnen dus als bijzonder belangrijk voor de methode beschouwd worden omdat ze door alle coaches en kinderen genoemd zijn. Door zowel de coaches als de kinderen wordt meerdere keren aangegeven dat de begeleider waarde hecht aan de naleving van de regels en kinderen altijd aanspreekt op slecht gedrag (1). Op basis hiervan kan gezegd worden dat dit zeker een van de meest werkzame factoren van de RvN-M is.

Daarnaast komt ook een respectvolle en begripvolle omgang (2) met de kinderen als een werkzame factor naar voren. Op de RvN-A wordt op een serieuze en respectvolle manier met de kinderen gecommuniceerd. Door de meningen van kinderen serieus te nemen, ontwikkelen kinderen morele vaardigheden en leren ze positieve relaties aan te durven gaan. Verder wordt er binnen de RvN-A veel gepraat over verontrustende gebeurtenissen (3). Als een kind iets vervelends heeft meegemaakt of gezien is er altijd de ruimte om hierover te praten. Omdat kinderen hierdoor leren om beter met stress om te kunnen gaan en hun veerkracht verhoogd wordt kan dit als een werkzame factor

⁴ Tussen haakjes is in procent aangegeven hoe vaak de code is gebruikt in de desbetreffende interviews. Zonder haakjes zijn de absolute aantallen aangegeven

van de RvN-M beschouwd worden. Ook het bestaan van een positieve rustige omgeving met ruimte voor emoties (4) komt als een werkzame factor naar boven. Een positieve omgeving met ruimte voor woede en verdriet wordt door alle coaches gecreëerd en door de kinderen als prettig ervaren, wat het tot een werkzaam bestanddeel van de RvN-M maakt.

De vijfde werkzame factor van de RvN-M gaat over de rol van de begeleider. Doordat coaches op de RvN-A steeds zichzelf zijn (5) en zich niet anders voordoen worden morele vaardigheden van de kinderen stimuleert. Zowel coaches als kinderen geven aan dat coaches wel eens vertellen over hun eigen gevoelens op het moment dat zij geëmotioneerd zijn.

Succeservaringen (6) zijn een belangrijk deel van de RvN-M wat tot de talentontwikkeling hoort. Dit aspect is tijdens de interviews met de coaches maar een enkele keer genoemd en dus minder naar voren gekomen. Vrijwel alle kinderen geven echter aan dat ze op de RvN-A vaak succeservaringen meemaken, waardoor dit alsnog tot een van de meest werkzame factoren van de RvN-M gerekend wordt en zorgt voor een verhoogd zelfvertrouwen en geloof in je eigen effectiviteit.

De bovengenoemde zes aanpakken en methoden die toegepast worden op de RvN-A kunnen als de zes meest werkzame factoren van de RvN-M beschouwd worden. De vier resterende aanpakken kunnen eveneens als werkzaam beschouwd worden, echter zijn deze minder vaak genoemd door coaches en kinderen wat wil zeggen dat deze niet op alle drie locaties en door alles coaches toegepast worden.

Naast de geïmplementeerde activiteiten en methoden die gebaseerd zijn op zowel de RvN-A als de literatuur, zijn er ook twee door de coaches toegepaste factoren naar voren gekomen die niet deel uit maken van de RvN-M maar wel effectieve werkwijzen zijn volgens de literatuur. Hierbij gaat het om het leren omgaan met falen en het geven van verdiende complimenten. Op de RvN-A leren kinderen hoe ze met tegenslagen kunnen omgaan wat ertoe leidt dat kinderen meer in hun eigen kunnen geloven. Ook door het geven van complimenten die echt verdiend zijn geloven kinderen meer in hun eigen kunnen en wordt het zelfvertrouwen en zelfbeeld verbeterd.

Concluderend kan gezegd worden dat de zes bovengenoemde methoden en aanpakken samen met de twee additionele aanpakken volgens de literatuur ervoor zorgen dat de RvN-M een werkzame methode is voor het verhogen van intra- en interpersoonlijke competenties bij kinderen tussen de negen en veertien jaar. Als het gaat om de specifieke competenties die door middel van deze factoren verhoogd worden kan gezegd worden dat alle vijf de intra- en interpersoonlijke competenties terug komen in de als werkzaam vastgestelde factoren. Voor meer *zelfvertrouwen en zelfbeeld* zorgen de op de RvN-A vaak beleefde succeservaringen en verdiende complimenten. Ook als het gaat om het verhogen van het geloof in persoonlijke effectiviteit zijn succeservaringen en verdiende complimenten, samen met het leren omgaan met falen, factoren die de RvN-M werkzaam maken. Het *kunnen omgaan met stress en emoties* wordt verbeterd door een positieve rustige omgeving met ruimte voor emoties te creëren en te praten over verontrustende gebeurtenissen. De competentie *aangaan en onderhouden van positieve relaties* wordt gestimuleerd door op een respectvolle en begripvolle manier met de kinderen om te gaan. Als men het heeft over de competentie *morele vaardigheden* kan gezegd worden dat deze verhoogd wordt doordat de coaches op de RvN-A zorgen voor het naleven van de regels en steeds zichzelf zijn. Aan de hand van deze werkzame factoren zijn dus alle van tevoren opgestelde competenties gedekt en kan verondersteld worden dat deelnemende kinderen op de RvN-A vaardigheden zullen ontwikkelen op het gebied van deze competenties.

Achteraf valt op dat de beoogde en de door de coaches geïmplementeerde aanpak erg veel overeenkomen. Dit kan verklaard worden door het feit dat alle coaches voor aanvang van de academy deel moeten nemen aan een uitgebreide training over de RvN-M.

Een aantal methoden en aanpakken die volgens de literatuur effectief zijn, komen niet terug in de RvN-M en worden niet uitgevoerd door de coaches. Door te overwegen om deze methoden alsnog op te nemen in de RvN-M zou de RvN-A haar methode nog verder kunnen optimaliseren. Dit zou het streven naar het verhogen van de inter- en intrapersoonlijke competenties van de kinderen tegemoet komen. Het gaat hierbij om onderstaande competenties.

Tabel 7.

Effectieve aanpakken volgens de literatuur die niet of weinig terugkomen in de beoogde en geïmplementeerde aanpak

Codes	Coaches	Kinderen
Kinderen als rolmodel	x	x
Rekening houden met groeperen	✓ (1)	x
Kalmerende muziek	x	x
Contact met ouders	✓ (2)	x
Elkaar leren kennen	✓ (2)	x
Integriteit van begeleider	✓ (2)	x
Bespreken van morele vraagstukken	✓ (2)	x
Samen opstellen van regels	✓ (2)	x

Een aantal van deze aanpakken worden wel uitgevoerd op enkele locaties van de RvN-A. Door te inventariseren in hoeverre deze aanpakken passen bij de kinderen zou de nu al werkzame RvN-M mogelijkwerwijs om een aantal werkzame aanpakken uitgebreid kunnen worden. Opvallend is dat het samen opstellen van regels nu al terug komt in de RvN-M. In de praktijk blijkt echter dat veel coaches de regels vooraf vaststellen en alleen aan de kinderen voorleggen. Volgens Dohle (1998) is het juist belangrijk dat kinderen een actieve rol innemen bij het vaststellen van de regels. Het samen opstellen van regels heeft namelijk een positief effect op het ontwikkelen van morele vaardigheden.

In principe kan gezegd worden dat dit onderzoek de werkzame factoren van de RvN-M goed weergeeft. Ondanks de nauwkeurige uitvoering van het onderzoek dient men echter rekening te houden met een aantal beperkingen. Via de willekeurige selectie van de kinderen zijn voornamelijk jonge kinderen geselecteerd. De geïnterviewde kinderen hebben doorgaans een leeftijd van negen of tien jaar waarmee ze bij de jongste kinderen van de RvN-A horen. Mogelijkwerwijs hadden interviews met kinderen van een hogere leeftijd andere resultaten opgeleverd. Daarnaast dient men er rekening mee te houden dat enkele verlegen kinderen deel uit maakten van de respondenten. Dat sommige aspecten door kinderen minder vaak genoemd werden hoeft dus niet per definitie te betekenen dat de beoogde aanpak niet door de kinderen ervaren wordt.

Daarnaast gaven coaches aan dat de groepen in Oss al langer met een bepaalde school samenwerken dan de groepen in Eindhoven en Den Bosch. Veel kinderen uit Oss die baat hebben aan het programma van de RvN-A hebben dus al in eerdere jaren deelgenomen aan het programma. Hierdoor hebben kinderen die dit jaar deelnemen aan het programma in Oss vaak al meer sociale competenties dan in Den Bosch en Eindhoven. Dit komt omdat kinderen die uit een nog slechtere sociale omgeving komen al eerder hebben deelgenomen aan het programma in Oss en er nu ruimte vrij komt voor kinderen die uit een minder slechte omgeving komen. Hierdoor is het voor de groepen in Oss mogelijk om activiteiten te organiseren die te hoog gegrepen zouden zijn voor kinderen uit de groepen in Eindhoven en Den Bosch. In Oss worden er bijvoorbeeld wel eens rollenspelen gedaan om inlevingsvermogen te trainen. Coaches in Den Bosch daarentegen geven aan dit ook graag te zouden willen doen als de kinderen dit aan zouden kunnen. Kinderen in Den Bosch hebben echter een te laag concentratievermogen hiervoor.

Bovendien is het niet toepassen van effectieve aanpakken niet altijd te wijten aan de coaches. Volgens de literatuur is het contact houden met de ouders een belangrijk aspect als het gaat om het ontwikkelen van morele vaardigheden. Wil men respect en omgangsnormen optimaal laten ontwikkelen is contact tussen ouders en begeleider onontbeerlijk (Berman, Hornbaker & Ulm, 2000). Coaches zouden deze volgens de literatuur effectieve aanpak graag toepassen en hebben al meerdere malen geprobeerd om bijeenkomsten voor de ouders te organiseren. Zowel de locaties in Oss als de locaties in Eindhoven en Den Bosch krijgen echter te maken met weinig tot geen respons.

In een mogelijk vervolgonderzoek zou men in kunnen gaan op de verschillende leeftijden van kinderen die deelnemen aan het programma van de RvN-A. Men zou kunnen onderzoeken of bepaalde leeftijdsgroepen meer profijt hebben bij de aanpakken dan andere. Daarnaast zou het binnen een mogelijk vervolgonderzoek interessant zijn om te kijken naar implementatiemogelijkheden voor nieuwe aanpakken om de RvN-M uit te breiden. Een aantal effectieve aanpakken volgens de literatuur maken nog geen deel uit van de RvN-M. Mocht de RvN-A openstaan voor het uitbreiden van de RvN-

M zou door middel van vervolgonderzoek gekeken kunnen worden naar mogelijkheden om de implementatie zo optimaal mogelijk vorm te geven.

Referenties

- Baarda, D. B., De Goede, M., & Teunissen, J. (2009). *Basisboek kwalitatief onderzoek: handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek*. Groningen: Stenfert Kroese.
- Berman, N., Hornbaker, G., & Ulm, A. (2000). *A Study of Students' Disruptive Behaviors and a Lack of Respect for Authority and Peers with Middle School Students* (master's thesis). Retrieved from ERIC (ED444734)
- Bernath, M. S., & Feshbach, N. D. (1996). Children's trust: Theory, assessment, development, and research directions. *Applied and Preventive Psychology, 4*, 1-19. doi:10.1016/S0962-1849(05)80048-4
- Borba, M. (2001). *Building moral intelligence: The seven essential virtues that teach kids to do the right thing*. San Francisco: Jossey-Bass
- Bunker, L. K. (1991). The role of play and motor skill development in building children's self confidence and self-esteem. *The Elementary School Journal, 91*, 467-471. doi:10.1086/461669
- Dam, G. T. M., Volman, M., Westerbeek, K., Wolfgram, P., Ledoux, G., & Peschar, J. (2003). *Sociale competentie langs de meetlat: Het bestrijden en voorkomen van onderwijsachterstand*: Den Haag: Transferpunt Onderwijsachterstanden.
- Dohle, M. (1998). *Morele opvoeding*. Zwijssen: Tilburg.
- Foran, L. M. (2009). Listening to Music: Helping Children Regulate Their Emotions and Improve Learning in the Classroom. *Educational Horizons, 88*(1), 51-58.
- Goldstein, T. R., & Winner, E. (2012). Enhancing empathy and theory of mind. *Journal of Cognition and Development, 13*, 19-37. doi:10.1080/15248372.2011.573514
- Herpen van, M. (2010) *De Ruud van Nistelrooy Methode*. Eindhoven: Expertisecentrum DuOO Nederland. Online verkrijgbaar via: http://duoo.org/download/methode_rvn.pdf
- Herpen van, M. (2008). *Duurzaam opvoeden en ontwikkelen*. Antwerpen: Garant.
- Kooijmans, M.(2009) *Battle zonder knokken*. Amsterdam: SWP
- Kunst, J. (2007). Goede motoriek. *De wereld van het jonge kind, 95*(1), 47-50.
- Lantieri, L. (2008). Nurturing inner calm in children. *ENCOUNTER: Education for Meaning and Social Justice, 21*(3), 32-37.
- Lantieri, L., & Nambiar, M. (2012). Cultivating the social, emotional, and inner lives of children and teachers. *Reclaiming Children and Youth, 21*(2), 27-33.
- McArthur, J. R. (2002). The why, what, and how of teaching children social skills. *The Social Studies, 93*(4), 183-185
- Rosenthal, R., & Jacobson, L. (1968). Pygmalion in the classroom. *The Urban Review, 3*, 16-20. Doi:10.1007/BF02322211
- Schunk, D. H., & Zimmerman, B. J. (2007). Influencing children's self-efficacy and self-regulation of reading and writing through modeling. *Reading & Writing Quarterly, 23*, 7-25. doi:10.1080/10573560600837578

Szcześniak, M., Colaço, M., & Rondón, G. (2012). Development of interpersonal trust among children and adolescents. *Polish Psychological Bulletin*, 43, 50-58. doi:10.2478/v10059-012-0006-5

Pajares, F. (2006). Self-efficacy during childhood and adolescence. *Self efficacy beliefs of adolescents*, 5(15), 339-367.